

УДК 378. 017: 502

THE ROLE OF NATURE PROTECTION ACTIVITIES IN THE FORMATION ENVIRONMENTAL AWARENESS OF HIGH SCHOOL STUDENTS

РОЛЬ ПРИРОДООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ФОРМУВАННІ ЕКОЛОГІЧНОЇ СВІДОМОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Krasnoshtan I. /Красноштан І.В.

с.п.с., as.prof./к.прир.н., доцент,

Uman Pavlo Tychyna State Pedagogical University

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Анотація. У статті узагальнено виховання у студентів екологічної свідомості, яка формується через природоохоронну діяльність. У вирішенні цих проблем провідна роль належить вищій школі, де у циклі природничо-наукової освіти створені умови екологічного виховання та формування екологічної свідомості здобувачів освіти. Визначено основні напрями в практичній природоохоронній діяльності. Запропоновано завдання природоохоронних заходів у вищій школі.

Ключові слова: природоохоронна діяльність, екологічна свідомість, студенти.

Abstract. The article summarizes the education of students in environmental awareness, which is formed through environmental protection activities. In solving these problems, the leading role belongs to higher education, where in the cycle of natural and scientific education, the conditions for ecological education and the formation of environmental consciousness of the students of education have been created. The main trends in practical environmental protection activities have been determined. The task of environmental protection measures in higher education will be proposed.

Keywords: environmental protection activity, environmental consciousness, students.

Вступ.

Взаємодія суспільства і природи є найбільш актуальною проблемою сучасності, адже разом із наслідками екологічної кризи, суспільство зіткнулось із проблемами навколишнього середовища – це порушення стабільності природних біотопів та їх знищення, забруднення повітря, підвищення концентрації газів, важких металів, радіонуклідів, зміна світлового і теплового балансів, погіршення стану здоров'я населення.

В зв'язку із складною екологічною ситуацією, що склалася на даний час у суспільстві, виникає потреба виховання у молоді екологічної свідомості, яка формується через природоохоронну діяльність. У вирішенні цих проблем провідна роль належить вищій школі, де у циклі природничо-наукової освіти створені умови екологічного виховання та формування екологічної свідомості здобувачів освіти.

Основний текст.

С. Деребо екологічну свідомість характеризує за трьома особливостями:

- а) усвідомлення особистості на психологічному рівні себе частиною природи;
- б) суб'єктивний характер сприйняття природних об'єктів;
- в) прагнення до безкорисливої взаємодії зі світом природи [1, с. 277].

А. Кмець, досліджуючи екологічну свідомість, трактує її як форму свідомості, яка на певному етапі розвитку суспільства включає в себе сукупність екологічних знань, поглядів, переконань, емоцій, уподобань, мотивацій, що відображають екологічне буття, спрямована на підтримання нормального функціонування природи, як цілісної системи й оптимального етапу системи «суспільство-природа» [3, с. 100].

Процес формування свідомості особистості утворює низку ієрархічно організованих зв'язків та елементів, які відбуваються у світогляді індивіда в послідовності: знання, емоції, мислення, свідомість, діяльність [4, с. 231].

Аналіз наукових праць, дає можливість узагальнити погляди щодо формування екологічної свідомості. Процес формування екологічної свідомості – це процес засвоєння нових екологічних знань, який відбувається шляхом свідомого та організованого впливу на психіку особистості ззовні, під час особистого спостереження, що підтверджується чуттєвим доказом та практичною діяльністю.

Закріплення екологічних знань, формування екологічної свідомості відбувається у закладах вищої освіти під час освітнього процесу можна розділити на три складові:

- 1) навчально-пізнавальна діяльність, яка забезпечує формування екологічної свідомості, переконань, знань, умінь і навичок;
- 2) науково-дослідницька діяльність, яка сприяє поглибленню і розширенню знань, стимулює розвиток здібностей особистості до розв'язання екологічних проблем;
- 3) навчально-практична діяльність, яка закріплює сформовані уміння і навички, та проявляється у практичній реалізації природоохоронної діяльності здобувачів освіти під час занять у проблемних групах, проходження навчально-польових практик, організації різноманітних акцій та заходів природоохоронної діяльності. Вона є основним фактором у формуванні екологічної свідомості студентської молоді та набуття практичного досвіду природоохоронної діяльності.

В зазначеному поділі навчально-практична діяльність, як складова частина освітнього процесу поділяється на навчальну і практичну природоохоронну діяльність.

Особливостями навчальної природоохоронної діяльності: є організація природоохоронної діяльності відповідно до вимог навчальних програм, оволодіння різними способами дій використання найрізноманітніших засобів навчальної діяльності – розумових і практичних. Вона має на меті формування й удосконалення практичних умінь і навичок з охорони природи, розвиток і прояв вольових якостей, а також потреби й уміння виявляти активність у розв'язанні місцевих екологічних проблем.

Основними напрямками в практичній природоохоронній діяльності є:

- проведення моніторингу за станом довкілля;
- розробка моделей природоохоронних заходів;
- розробка проектів природоохоронних акцій;
- поліпшення навчального, експериментального, охоронного значення

ландшафтних пам'яток природи.

До ландшафтних пам'яток природи належать:

- місця відпочинку та естетичної насолоди природою;
- ділянки для здійснення освітніх функцій, які виступають музеями природи;
- експериментальні ділянки, на яких здійснюється відновлення біоти;
- ландшафтні системи, які асоціюються з уявленнями про біоцентр або біокоридор;
- унікальні природні комплекси або окремі види, які є під загрозою зникнення і потребують суворої охорони [5, с. 18].

Завдання природоохоронних заходів передбачає:

- організацію практичної діяльності студентів, спрямованої на розв'язання екологічної проблеми місцевого рівня;
- організацію співпраці із зацікавленими установами чи особистостями в здійсненні природоохоронної діяльності.

Результатом *природоохоронних заходів* є:

- благоустрій місцевості;
- створення парку, алеї;
- закріплення екологічних знань у студентів;
- формування екологічної свідомості;
- навички володіння методикою проведення природоохоронних заходів.

Практична природоохоронна діяльність включає:

- ❖ інтегровані курси, які розкривають взаємодію суспільства і природи;
- ❖ поєднання аудиторних занять із спілкуванням з природою (екскурсії, екологічні практикуми, науково-практичні завдання під час екскурсій екологічними стежинами польові табори тощо);
- ❖ використання проблемних методів навчання;
- ❖ поєднання аудиторної, позааудиторної і самостійної природоохоронної діяльності.

Практична реалізація природоохоронної діяльності відбувається шляхом проведення природоохоронних заходів, які можуть проходити у вигляді агітаційної, пропагандистської та практичної роботи у формах:

- акції;
- конкурси;
- фестивалі;
- виставки;
- тижні екології;
- чемпіонати;
- експедиції;
- походи;
- радикальні природоохоронні технології;
- науково-екологічні конференції;
- екологічні олімпіади;
- зустрічі з представниками громадських екологічних організацій тощо.

Висновки.

Отже, під час залучення здобувачів освіти до проведення природоохоронної діяльності відбувається закріплення, знань, умінь, практичних навиків і як результат – формування екологічної свідомості.

Література:

1. Кмець А. Роль екологічних знань у формуванні екологічної свідомості студентів / Алла Кмець // Вища освіта України. – 2002. – № 4. – С. 99–103.
2. Совгіра С. В. Технологія та організація природоохоронних робіт: підручник / С. В. Совгіра, Г. Є. Гончаренко, С. О. Люленко. – К. : Наук. світ, 2011. – 319 с.